

1850—1930

*Prezvzišenemu vladiki
Najonetjšemu protektorju naše prosvete
Gorečemu ljubitelju lepe slov. pevske umetnosti
Najoečjemu sinu našega naroda*

*Presvetlemu nadškofu
dr. Ant. Bonaventuri Jegliču*

*ob Njegovi 80letnici in srcu vseh v Pevski zvezi
združenih pevcev in pevk prisrčni*

Bog Vas živi še mnogo let!

Viktor Steska:

Fran Serafin Adamič.

(Ob stoletnici rojstva.)¹

Ljudski učitelji prejšnjih časov so bili navadno tudi organisti. Z neprestano vajo so se nekateri izurili v prav spretne umetnike. Nekateri so začeli tudi komponirati in so bogatili našo tedaj še siromašno zbirko cerkvenih popevk. Njih skladbe so bile potem stalno na vrsti in so nekako prešle v splošno narodovo last, tako da jih tudi poznejše, morda boljše in pravilnejše le težko izpodrivajo.

1.

V to vrsto skladateljev spada Fran Serafin Adamič.² Zibelka mu je tekla v Ljubljani na Žabjaku, kjer je bil rojen 4. septembra 1829. Oče je bil tesarski mojster in hišni posestnik, toda je umrl, ko je bilo Franu šele devet let.³ Ljudsko šolo in tri gimnazijske razrede je Fran dovršil v Ljubljani in vstopil v učiteljsko pripravnico, katero je 18. julija 1847 zapustil kot odličnjak.

Prvo službo je nastopil v Škofji Loki kot naslednik učitelja Lovra Tribuča, ki je isto leto umrl. Tu se je seznanil z njegovo hčerko in se

¹ Članek bomo ponatisnili, ker v lanskem letniku ni bil završen in je izredno temeljit prispevek k naši glasbeni zgodovini.

² Glej življenjepis v Fran Rakuša: Slovensko petje, 59—61. Rojstna letnica je ondi napačna. — Dr. Glaser: Zgod. slov. slovstva, IV, 350. Tu je napačna rojstna letnica (1830) in smrtna (1874). — »Učiteljski tovariš«, 1878, ima obe pravi letnici.

³ Anton Adamič je umrl 12. januarja 1839. Smrtna matica pri Sv. Jakobu v Lj.

pozneje z njo poročil. To leto se je pridno učil in napravil skušnjo sposobnosti in skušnjo za pouk gluhonemcev.

Iz Škofje Loke je prišel leta 1849.¹ v Šmartno pri Litiji, kjer je bila tedaj enorazrednica v tako imenovani stari mežnariji. Tu je imel mnogo posla, saj so šolo obiskovali otroci celo zelo razširjene župnije. V Litiji, ki spada tudi v šmartinsko župnijo, so šolo osnovali šele leta 1877. Okoli leta 1857. je v Litiji zasebno poučeval upokojeni vikar Kašman, ki je imel kakih 20 do 30 učencev, ki so pa pozneje, ko so bolj dorasli, hodili tudi v Šmartno v šolo. Koliko napora ga je stalo, ko je moral poučevati toliko otrok, in sicer po šest ur na dan, ker je hotel, da bi šolarji res kaj znali.

V Šmartnem je bil tedaj dekan znani rodoljub in pisatelj, Prešernov součenec Josip Burger. Dekani so bili istodobno še okrajni šolski nadzorniki. Ker sta bila oba vrla narodnjaka in navdušena za slovensko pesem, sta se dobro razumela in mladi učitelj je našel v starem dekanu dobrega zavetnika. Tu je Adamič ustanovil čitalnico 22. septembra 1872.

Začeli so se pa bridki časi. Leta 1868. je prešlo šolsko nadzorstvo na svetno oblast in pouk se je preuredil. Vsaka sprememba je težavna, tako je bilo tudi v Šmartnem. Glavno besedo v šolstvu so imeli okrajni glavarji. Ti so tedaj vsi trobili v nemški rog. Umljivo je, da jim je bil slovenski učitelj trn v peti in da so ga ovirali, kjer so mogli. Dekan Bugar je na kresni dan 1870 umrl. Ker ni bilo zaščite, se je moral Adamič leta 1873. patuhniti in v javnosti ni smel delovati za slovenščino. Zato so ga nekateri napadali, češ, da je nemškutar. K tej bridkosti se je pridružila še druga nesreča. Adamič je imel pet hčera in enega samega sina. Ta je imel za glasbo izredne sposobnosti in je že kot mlad deček dobro igral klavir. Oče ga je poslal v Maribor v šolo, kjer je lépo napredoval. Ob počitnicah leta 1876. pa se je igraje z vozičkom ponesrečil. Na klancu proti Slatini se je voziček preobrnil in oje ga je udarilo v drob s tako silo, da je kmalu potem umrl. Strašen udarec za očeta! Ta žalost mu je pospešila smrt. Nekaj kapljic tolažbe za ranjeno srce je bila ustanovitev nove šole — štirirazrednice v Šmartnem l. 1876., kateri je postal voditelj. Vodil jo je le malo časa, ker 22. decembra 1877 ga je zadela kap zjutraj, ko je prišel od zornice domov. Na sveči večer 24. decembra 1877 so ga pa pokopali. Hvaležni nekdanji učenci so mu postavili nagrobnik.

(Nadaljevanje.)

Zakon o zaščiti avtorskih pravic.

Dne 25. januarja in 22. februarja 1930 je bil v »Uradnem listu« razglašen »Zakon o zaščiti avtorske pravice«, ki je izredno važen za naše pevške zборе. Velika revščina je ponajveč vzrok, da so si pomagali naši zbori večinoma tako, da so glasove pesmi prepisovali, ali jih (ponekod) tudi razmnoževali. Vsekako je dalo to delo silne zamude in truda; med vpisovanje se je vrinilo zlasti manj večšim prepisovalcem več napak, ki so bile včasih prav nerodne; delo je v sled zamude časa oviralo napredek zborov, note in besede so bile pisane včasih zelo nerazločno, komaj čitljivo in je vrh tega še papir vendar stal skoro toliko, kolikor bi bila pesem stala v trgovini. Prav gotovo je bil pri tem prihranek dvomljive vrednosti. Novi zakon pa je napravil temu konec. Še več; skladateljem je priznal pravico, da smejo zahtevati za proizvajanje svojih pesmi posebej nagrado. Ti pa so se organizirali v svojem društvu, ki bo po zastopnikih dajalo proti primerni nagradi dovoljenje za proizvajanje. Kdor bi kakorkoli hotel na nepošten

¹ Arhiv škof. ordin. v Ljubljani.

način se ogniti temu dovoljenju, bo moral plačati naknadno nagrado in še eventualno kazen, ki ni baš majhna. Vemo, da je ta zakon zbudil pri marsikaterem pevcu in zboru tiho ali glasno nevoljo in strah, da bo sedaj naše petje udušeno. Toda zadevo je treba popolnoma mirno presoditi vsaj od dveh strani, pa pridemo do zaključka, ki je aktiven i za pesem i za skladatelje.

Najprej prepisovanje in razmnoževanje not. Ponovno že smo v »Pevcu« o tem govorili, zato se mi ne zdi potrebno te plati še enkrat na dolgo in široko razmotrivati. Pri kupljenih notah imamo dobre, pozitivne dobrine vsaj te-le: Vsi pevci pojo iz dobro čitljivih not, ki so navadno tiskane na dobrem, trpežnem papirju in so vsled tega dalje časa uporabljive, kakor slabo, nerazložno pisane ali razmnožene na slabem papirju. To velja zlasti za cerkvene pesmi in za vse one, ki jih vzamemo večkrat v roke.

Pesmi so tiskane navadno v partiturah in želja vsakega pevca bodi, da zna peti iz partiture in da ima v resnici vedno partituro v rokah, to še posebno pri vaji. Iz partiture lahko razvidi vse glasove, ta mu pokaže vso pestro sliko harmonije, mu je varen kažipot za vse vstope; iz nje natančno premeri čisto intonacijo, ker se more ravnati po sosednih glasovih. Partitura mu v jasni črti točno označuje naraščanje, pojevanje in druge podrobnosti. In slednjič, kolikor partitur, toliko vobče porabnih glasov, kar je posebno priročno pri delitvi not. Danes se pač vsak, zlasti številnejši zbor ogiblje pesmi, pisanih po glasovih. Zgled: zbor si pripravi določeno število not po glasovih. Pa se izgubi nekaj sopranov, zato ima pa zbor lahko deset glasov za base odveč, ker so pevci odstopili, ali slučajno manjkajo. Te note mu pa nič ne zaležejo, ker jih ne more noben glas porabiti. Zato je popolnoma prav, da nehoma s prepisovanjem in razmnoževanjem vsaj tam, kjer izidejo pesmi v primerni obliki in po primerni ceni.

Težavnejša je zadeva z onimi pesmami, ki so tiskane v kakšni veliki pesmarici, ki stane seveda vsled obsega in vsebine toliko, da je zborom skoro nemogoče kupiti jih za vse pevce, in to še celo tedaj, če zbor ne more večine vsebine uporabiti, temveč le nekatere pesmi. V takih slučajih je pač treba obzirnosti založnikov, ki bodo gotovo od slučaja do slučaja razmnožitev dovolili, če jim stvar primerno raztolmačimo.

Druga stvar so nagrade skladateljem. Do sedaj je bilo dovoljeno, cziroma ni bilo z zakonom izrečno prepovedano, proizvajati skladbe brez ozira na to, ali je skladatelju prav ali ne. Tudi ta stvar je popolnoma v redu. Do sedaj so skladatelji zloženo pesem izročili posameznemu zboru, da jo je razmnožil in pel. Morda je dal skladatelju kaj odškodnine, morda ne. Od tega zbora si jo je posodil pod roko drugi, tretji, četrti zbor in stvar, če je bila dobra, se je mahoma razširila po deželi in pela, kakor je bilo. Kar povejmo: slabi, šibki, neizvežbani zbori so se lotili pesmi, katerim niso bili kos in so jih peli tako, da gotovo ni bilo v prid ne pesmi, ne zboru, ne naši umetnosti. In skladatelj se je jezil; toda kaj je hotel. Kakor bi se norčevali iz njega in iz njegovega dela. Sedaj more skladatelj pesem prepovedati in jo dovoliti samo onemu zboru, o katerem ve, ali upa, da bo stvar dobro opravil. Mislim, da je že v tem storjen velik korak naprej. Bodimo pošteni in priznajmo skladatelju vsaj nekaj pravice do njegovih produktov.

Pa šli smo še dalje. Nekdo si je izmislil, hotelo se mu je slave; zbral je nekaj lepih pesmic, pa jih »izdal in uredil«. Če je hotel biti le malo originalen, je pač to ali ono »priredil« za drugačen aparat (iz mešanega za moški ali ženski zbor). Iztrgal je zlasti iz zbirk narodnih pesmi najlepše, jih »zbral, harmoniziral in uredil« v šopek ali venček. Nič ni motilo, če je zašla prav originalna pesem, ne narodna pesem v venček, samo da je bila »fletna«. In razen dr. Čerina ni do danes, kar vem, niti eden tak

»skladatelj« navedel virov. Zato mora vsakdo z veseljem pozdraviti zakon, ki je napravil temu »hauziranju« konec.

Skladatelj ima pa tudi sicer pravico izkoristiti svoje duševno delo in ga pretvoriti v življenjske potrebe. Nihče ne more zahtevati od nikogar, da mora duševno delo biti zastonj na razpolago. Če kdo izume le neznatno dobro uporabno stvarico, jo zavaruje s patentom in drago prodaja tovarnam in podjetnikom, duševni delavec pa naj ne bi imel pravice zahtevati niti toliko za svoje delo, kolikor delavec za telesno delo! Zato moramo priznati poštenemu delu pošteno plačilo in skladatelju, ki nam je dal lepe pesmi, tudi primerno nagrado. Slabih, ki so manj vredne in nam ne ugajajo, pa itak ne pojemo, kakor tudi slabe »robe« v nobeni trgovini ne maramo. Zato se mi zdi, da je stvar tudi v tem oziru popolnoma v redu. Prosim pa oprostjenja, da sem primeril umetnost s »kramarijo«; ravno to veliko nasprotje, želim, da pokaže tem trdnejšo opravičbo zakona.

Samo eno je, kar me plaši. Kako bodo naši zbori »polovili« vsa dovoljenja, zlasti za one pesmi, katerih skladatelji so že pomrli. Kdo ve za naslove vseh avtorjev?

To vprašanje so nekateri skladatelji že rešili s svojo organizacijo. Za te bo izdajala dovoljenje organizacija po svojem zastopniku. Neorganizirane morajo iskati pa zbori sami. Pevska zveza uvidi težavo in hoče priskočiti včlanjenim zborom na pomoč ter poskrbeti vsa dovoljenja, če se zbori nanjo pravočasno obrnejo.

Bojimo se pa, da bo ta zadeva v komplicirani obliki rodila kljub temu veliko težav, nerednosti, kazni in zle volje. Ravno način, kako zakonu najenostavneje ustreči, bo stvar ugladil ali poostril. Naši zbori nimajo urejenih pisarn, ki bi opravljale vse te formalnosti točno in pravočasno. Zato bi bilo treba delati na to, da se zadeva reši enostavno. Ena možnost bi bila: Založnik naj plača skladatelju za domenjeno število natisov nagrado, potem pa zahteva, da pojejo vsi samo iz kupljenih izvodov. Kdor pesem kupi, naj ima s tem pravico peti jo javno, kolikorkrat hoče in kadar hoče. Skladatelji naj zahtevajo primerne honorarje od založnikov, ti pa bodo imeli dobiček v tem, ker bodo prodali neprimerno več iztisov. Pač bi utrpeli pri tem dobrino kontrole, ki sem jo omenil zgoraj, toda to bi se dalo tudi kako urediti, da ne bi pri tem nič trpela mobilnost dela. Pevska zveza bo skušala preskrbeti od avtorjev pavšalna dovoljenja za vse pesmi, ki so bile in še bodo natisnjene v »Pevcu« tako, da bodo proste nagrad za onega, ki jih bo pel iz tiskanih prilog ali pesmaric »Pevca«.

Ostane nam še važno vprašanje, kako bodo zmogli naši zbori povišane troške koncertov, ki so že itak le v izrednih slučajih aktivni. Treba bo pravočasno kalkulirati. Dovoljenje za pesmi, oziroma znesek nagrad za posamezne pesmi bo treba porazdeliti na vstopnice. In pokazalo se bo razveseljivo dejstvo, da bo treba naložiti pri pičlem številu vstopnic morda po 1 Din na vsako, pri večjem številu pa niti toliko ne. Morda bo sprva ta ali oni kaj »nergal«. Pa se bomo temu brž privadili in po znanem izreku se bo zgodilo, da bodo ljudje znali pesem bolj ceniti, če bodo za njo več plačali. (Kar je zastoj, je zanič.) Pevska zveza je imela »davek« za avtorski fond že v pretresu. Žal ni bilo prišlo še do sklepa.

Sklep bi torej bil: Zakon o zaščiti avtorske pravice pozdravljamo, treba pa je enostavne poti pri izvršbi.

Zbori naj se v vseh slučajih obračajo do Pevske zveze, ki bo skrbela, da jim težave, kar mogoče, olajša.

Ker pa marsikdo nima zakona pri roki, ponatisnemo vse one člene, ki so za zборе važni.

(Dalje.)

O slov. izreki.

(Dalje.)

Soglasnike tvorimo na dva načina.¹ Pri enih zrak, ki prodira iz pljuč, samo pripiramo, in sicer na različnih krajih, najprej takoj pri goltu: če namreč privzdignemo zadnji del jezika proti mehkeemu nebu, ne more zrak neovirano ven, temveč se zadeva v zbočeni zadnji del jezika in mehkega neba in tvori glasnik *h*. Če pa stavi oviro zračnemu toku šele srednji del jezika proti trdemu nebu, zazveni glasnik *j*. Kadar pa zavzdignemo k srednjemu delu jezika še konec in ga nekako navzgor zasučemo, da se stvori med obema deloma mala udrtnina, potem se zaleti zrak v to vdolbino in povzroči s svojim pišem šum, ki ga označujemo z glasnikom *š*. Možno je pa, da pripravimo zrak samo s konico jezika tik za zobmi; tedaj se oglasi pravi *s*. Lahno zbližani in primerno zaokroženi obe ustnici zapirata zračni tok in proizvajata *v* (dvoustnični), ki ga izrekamo bliže *u*; o njem bom še govoril, poznamo ga v beseda *ovčice*, *stavba*, *telovnik* i. dr. Če pa pritisnemo gornjo ustnico na spodnje zobe, pripravimo zrak in tvorimo *f*.

Vse omenjene glasnike imenujemo neme, ker jih izrekamo tako, da se glasotvornice ne tresejo, ko jih izrekamo. Imajo pa skoro vsi ti svoje tovariše, ki jih dobimo iz nemih glasnikov tako, da spravimo ob njih izreki glasotvornice v tresenje. Iz *š* dobimo *ž*, iz *s* *z*, iz *f* *v*.

Poleg pripornikov imamo pa še *z a p o r n i k e*, ki jih tvorimo s tem, da zrak na raznih mestih zapremo. Po teh mestih tvorbe imajo glasniki svoje ime. Če zapremo zrak z zadnjim koncem jezika in mehkim nebom tam, kjer smo tvorili *h*, in ga hipno izpustimo, nastane *k*; imenujemo ga *goltnik*, ker ga tvorimo takoj nad goltom ali pravilneje mehkonobnik, ker nastane prav za prav na mehkeem nebu. *K* je nem, nezveneč, njegov zveneči tovariš je *g*.

Naslednja zapora je mogoča na zobeh, in sicer s konico jezika in srednjim delom, ki ju pritisnemo med dlesno in zgornje zobe in izrečemo (nemi) zobnik *t* ali zveneči *d*. Najlaže pa zapremo zraku pot z obema ustnicama. Če prodre zrak s silo med ustnicama, nastane *p* ali zveneči *b*, ki ju zovemo ustnika.

Poleg teh priprostih ali enostavnih glasov poznamo še take, ki so nastali iz dveh glasnikov, in sicer navadno iz pripornika in zapornika. Če hočemo izreči istočasno *t* in *s*, se oba zlijeta v srednji zlití glasnik *c*: primeri besedo *kmetski* (*kmečki*), *gospodski* (*gospočki*, ker izrekamo *d* zaradi sledečega *s* kot *t*), enako *ljudski* (*ljucki*)! *T* in *š* se zlijeta v *č*; primeri izreko *kmetški* (*kmečki*)! Te glasnike zovemo *zlití*. Zakon prilikovanja (enačenja) pa zahteva, da izrekamo pred zvenečimi soglasniki *c* za *dz*, *č* pa za *dž*, kakor v besedi *Madžari*, ali srbohrvatski *đ*, n. pr. roden i. dr.

Razen imenovanih imamo pa še glasnike čisto svoje vrste. So to glasniki, ki jih spremlja odzvek ali resonanca v nosni ali ustni votlini. K prvi skupini spadata *m* in *n*. Tvorimo ju v zaprtih ustih z odzvokom skozi nos, zato imata ime *n o s n i k a*. Drugo skupino tvorita *l* in *r*. Izrekamo ju z jezikom z odzvokom v ustni votlini, zato ju imenujemo *jezikovca*. *R* je enostaven in nastane, če se jezična konica v prodirajočem zračnem toku trese in pri vsakem tresenju dotakne dlesne. To tresenje traja lahko od 1 do 5, 10, 20... tresajev (ragljanje) v navadnem govoru se potrese *r* enkrat, kadar je pa zlogotovoren, pa 3—4 krat (reci počasi *smrt*, *vrť!*).

(Nadaljevanje.)

¹ Posneto deloma po Breznikovi Slovnici.

Nova pravila, ki so bila sprejeta na izrednem običnem zboru dne 3. febr. t. l., je kraljevska banska uprava dravske banovine potrdila z dnem 30. maja 1930, II. št. 20.243. Po možnosti jih bomo natisnili v »Pevcu« o primernih priliki.

Pevski tečaj se bo vršil po predlogu art. odseka v dneh 25.—28. avgusta. Opozarjamo že danes na ta tečaj, ki bo vsebinsko velevažan za vse organiste in pevovodje. Dnevni red bo obsegal poleg bogate teoretične snovi tudi veliko praktičnega. Naj ne bo organista ne pevovodje, ki se ga ne bi udeležil. Odbor bo skušal preskrbeti stanovanje in hrano za vse pevovodje zastoj ali za zelo znižano ceno. Podrobnosti bomo sporočili, brž ko dozore v veljavne sklepe, po okrožnicah in po prihodnji številki »Pevca«.

Pevsko okrožje »Krško polje« je imelo prvo med vsemi krasno uspelo prireditve dne 25. maja v Krškem, dne 15. junija pa s štirimi zbori v Kostanjevici in pripravlja enak nastop severne skupine zborov v severnem ozemlju. O obeh koncertih bomo poročali prihodnjič.

Kranjsko okrožje je imelo v nedeljo dne 15. junija krasno pevsko slavnost v Smartnem pri Kranju. Poročilo prihodnjič.

Pevski zbor z Viča je imel dne 7. aprila cerkveni koncert z bogatim sporedom na Viču; ponovil je koncert ob delnem spremljevanju orkestra dne 13. aprila v novi šišenski cerkvi. Zbor zelo lepo deluje, redne vaje rode prav dobre uspehe, ki jih je zbor dosegal že ves čas zadnjih 10 let. Tokrat je segel po glasbi svetovne literature in odpel med drugimi domačimi stvarmi D. Buxtehudejevo skladbo: Vesoljno sodbo, ki je stara že nad 200 let in spisana v osmih slavih za petglasni mešani zbor, bariton in orkester. Tej skladbi se je vredno pridružila Premrlova kantata: Solnčna pesem sv. Frančiška. Šišenska cerkev je morda komaj primerna za koncerte, če je popolnoma zasedena. Pri njeni ogromni praznini pa je koncert mestoma tonil v odmevu. Vsekako je prav, da se lotijo zmožnejši zbori pod zmožnim pevovodjem tudi večjih del, ki jim širijo estetsko-glasbeno obzorje.

Koncert »Gorjancev« v Novem mestu.

Pevsko društvo »Gorjanci« v Novem mestu je dne 12. in 13. aprila ob 8 zvečer priredilo v novomeškem Rokodelskem domu »Večer slovenske narodne pesmi«. (Poročilo prihodnjič.)

Tržič. Pevski zbor prosvetnega društva v Tržiču nas je po dobrih dveh letih na Jožefovo zopet razveselil z dobro uspelim koncertom (gl. Pevec, 1927, št. 11-12, str. 50).

Program je obsegal 16 pesmic, med temi polovico moških zborov, en ženski, ostalo mešani zbori. Tako je bilo ustrezno vsem, ki jim je predvsem moški zbor pri srcu.

Da je bila »Majeva« postavljena na prvo mesto, je bilo za captatio benevolentiae kar prav. S svojo ljubko preprostostjo in mehko toploto je gotovo pritegnila vsa sreča. Sicer naj ostane ta izven kritike, ker je kritik prav takrat kritiziral še blatno cesto proti Tržiču. Pri drugi Schwabovi »Zlati kangljici« sta klavir in harmonij nekoliko divergirala. Za njo je prišla na vrsto »Ljudmila« (H. Volarič). Če bi se zbor še za pičico bolj zatajeval, bi dosegel samospjev še lepši uspeh. Všeč nam je bil poln, zaokrožen alt. Narodni duh, ki veje iz Pavčičeve »Zdravice«, nas je prav prijetno pobožal. Pametno je, da se program tako sestavi, da se človek včasih nekoliko oddahne. Utile cum dulci. »Tralala« bi nas utegnili v lahnejšem tempu in morda v »pp« (dasi v partituri ni označen) še prijetneje zazibati.

Splošno navdušenje je zavladovalo, ko je nastopil moški zbor. No, sicer so pa tudi zaslužili. Lepo število jih je bilo (blizu 30) in prav krepko so se odrezali, skoro bi rekel preveč bojevito. V svoji ognjevitosti bi nekateri kmalu pogledali čez ograjo umerjenosti (prvi tenor); nasprotno so pa basi učinkovali dostojanstveno s svojim mirnim nastopom. Če ne bi vzeli v ozir velike dvorane, bi rekli, da je bila »Slovenska zemlja« (Juvaneč) nekoliko premočna. Pri tožni Jenkovi »Što čutiš« nas je solo kar zadovoljil. Bil je lepo vezan, okrogel, poln in topel. Zbor je dosegel višek v »p«. Lepše so ga izvajali kot v mešanem zboru. Prelovčeva »Škrjančku« je takoj ocenila gospodična za mojim hrbotom, čes, »ta je bila pa lepa«. Ipavčeva »Imel sem ljubi dve«, precej bogato na niansah, so peli z občutkom. Po nekaj minutnem odmoru je nastopil mešani zbor z Adamičeva »Cigansko posmehuljo« — poslušalcu šaljivo, pevcu pa kar precej resno stvarico. Nisem verjel, da bodo skozi Seilo in Karibdo v sredini tako varno prijadrali »na zelene trate«. Ženski zbor je v Premrlovi »Starček roma na goro« udaril na milejšo, pobožnejšo struno. Lepo deklamatorično poudarjeno so jo podale. Veselo razpoloženje so vzbudile »Srb-ske narodne pesmi« (Mokranjac). Kmalu bi jih morali ponavljati. Dr. Dolinarja »Svatba« je prav hvaležna skladba. V srednjem delu, ki zahteva velike spretnosti, smo začutili malo nesoglasje glasov; no, konec nas je zopet potolažil, dasi so tudi zadnji akordi nekoliko »navihani«. Poslednje pismo« (samospjev; avtor? — pa ne g. Planinšek?) je bilo nekoliko utrujeno. Občudovali smo pa tehniko pevovodje pri klavirju. »Heregovska« (Hajdrih) je bila kot nalašč za nje: krepka, odločna in tako so jo tudi podali. Prelovčeva »Hiš'ca pri cest' stoji« so morali ponavljati. Glasbeno je laže razumljiva; nekaterim so morebiti tudi besede ugajale. Narodni duh, ki veje iz nje, je vse prijetno pobožal. Glede glasbene odličnosti bi pa mnoge druge prej

zaslužile ponavljanje... V napetosti sedanje dobe, ki išče zato predvsem samo oddiha — nekoliko pa tudi v površnosti temu okusu ne bomo zamerili. »Pp« je bil pa zopet prav lep. Z V. Mirkovo »Pradedom«, ki so jo korajžno odpeli, je bil koncert končan.

Vseh pevcev je nastopilo blizu 50. Ker so še precej skrbno sledili dirigentovim gestam, so se kljub množici zlili v lepo celoto. »P«, »pp« je bil včasih prav lep. Vrednost zbora se splošno bolj pokaže v »p« kot v »f«. Prehitel skok iz »p« v »f« in narobe pa ni vedno utemeljen, prehode je treba lepo iznačiti. Poudarkom, intonaciji, deklamaciji, dinamiki, agogiki nimamo česa očitati. Prav je, da pevci na odru stojijo kolikor mogoče spredej, da se glasovi ne porazgube v kulisah.

G. pevovodji ne smemo odrekati poseb-

nega daru za glasbo, zraven pa ga odlikuje še velika pridnost, točnost in preciznost.

Udeležba je bila prav povoljna, bolj kot pred dvema letoma. Če upoštevamo še zelo grdo vreme, gre res vse priznanje Tržičanom, še bolj pa okolicanom, dasi smo med poslednjimi še nekatere pričakovali, ki jih kljub vabilu ni bilo.

Pri odhodu iz dvorane mi je rekel nekdo: »Zame ni bilo; vi in vaše moderne...« Res so bile nekatere malo težje; — prav in hvalevredno — saj zato so pa koncerti, da se tudi nekaj novega pokaže; naši koncerti niso le za zabavo, temveč za pouk in hkrati za dokaz napredka glasbene umetnosti.

Zelim samo, da ostanejo pevci v današnjem svetu, ki rije samo po materiji, še zanprej glasniki višjih misli, pionirji idealizma. Levko.

Glasbene vesti.

Ob priliki proslave 80letnice prevzvišenega kneza in škofa **dr. Ant. Bon. Jegliča** sta se presvetlemu vladiki v imenu Pevske zveze poklonila njen pevovodja prof. M. Bajuk in odbornik Tone Lavrič.

Dvorni svetnik **dr. Josip Mantuani**, naš prvi in največji glasbeni zgodovinar, je obhajal dne 28. marca svojo 70letnico. Mož svetovnega slovesa posveča sedanje vse svoje delo le raziskavanju domače glasbene in umetnostne zgodovine in brska vedno in vedno po domačih in zlasti tujih arhivih pa nosi »med« domov. Satovje je vse polno, medu nabranega preko mere, a ne more v svet. Škoda bogate snovi. Merodajni faktorji bi morali gledati za vsako ceno, da se omogoči natis nepogrešljive slovenske glasbene zgodovine. G. jubilantu, ki ga šteje »Pevec« med svoje sotrudnike, iskreno čestitamo in mu želimo še obilo mladeniških let.

Dne 24. aprila je obhajal obče znani in priljubljeni skladatelj g. **Nace Hladnik**, kap. organist v Novem mestu, 50letnico svojega glasbenega delovanja. »Pevec« je natisnil leta 1928. na str. 49. in 65. njegov življenjepiš in seznan njegovih del. Zal spisa pisatelj ni zaključil, tudi ne v lanskem letniku. Njegovega jubileja so se spomnili vsi strokovni listi in dnevniki. Izredno toplo izraženim čestitkam se pridružimo tudi mi in želimo g. Nacetu, našemu sotrudniku, še prav veliko srečnih let. On je prvi zastavil pljuž na Dolenskem in s svojimi izredno posreženimi pesmami blažil pevska srca in pripravil pot današnji pevski usovernosti. Po pravici

z občutkom zdravega humorja, ki preveča ga moramo šteti med najboljše in najpopularnejše skladatelje njegove dobe, ki je prodril s svojimi pesmami zlasti po vsem Dolenjskem in bližnjem Štajerskem. V imenu številnih pevcev, ki še danes izredno radi pojo »njegove«, mu kličemo tudi mi prav iz dna srca: Bog ga ohrani še dolgo let! Naj mu njegovega vedno vedrega lica nikdar ne zatemni megla; naj še dolgo ostane mladeniško čil in čvrst tja do demantnega jubileja in še dalje!

Odlikovanje. Naš zvesti odbornik in požrtvovalni sotrudnik v odboru, artističnem odseku in »Pevec«, prvi naš skladatelj in mojster č. g. **Stanko Premrl** je bil imenovan za papeževega tajnega komornika monsignora. K temu visokemu odlikovanju mu je čestital v številni deputaciji raznih glasbenih zastopnikov v imenu Pevske zveze in »Pevec« pevovodja prof. Bajuk. Ponavljamo iskrene čestitke združene z željo, da bi nam Bog še dolgo ohranil krepkega prvobojevnika slovenske lepe pesmi in propagatorja lepe pevske umetnosti.

Fr. Zabret, bivši naš odbornik, sotrudnik in urednik, je bil imenovan za župnika v Kovor. Njegova prezaposlenost v Ljubljani mu ni dovolila, da bi bil žrtvoval naši stvari toliko, kolikor je želel. Ko mu k novemu mestu iskreno čestitamo, izrazimo nado in prepričanje, da bo v svoji okolici krepkega steber naše ideje.

Brvar Karel, skladatelj in ravnatelj orglarske šole v Celju, obhaja letos 50letnico svojega glasbenega delovanja.

Naše priloge.

Današnja priloga obsega 6 pesmi. Job-slova Vaška idila je v narodnem tonu zložen meš. zbor, ki ga pretrga v sredi moški zbor, da poglobi njeno dramatično. Na-

menjen je po kompoziciji in obliki širšim plastem, vendar mora biti zapet resno, gibko pesem in skladbo. Zato mora teči gladko, lahko. Svetujemo kar vsem količkaj šte-

vilnim zborom, da se je krepko lotijo. Ne bo jim treba pešati, ne bo posebnih težav, je zelo solidnega kova. Vodopivčeva Zdravica bo po svoji melodijoznosti postala brž znana in domača vseokrog. Je taka, kakršne so vse njegove: jedrnate, domače, prozorne, nič nakita, vedno ve, kaj hoče. Nitka se ne utrga niti za dah. Raznih krepkih za vsakovrstne prilike nam manjka. Zdravica bo prav prišla za podoknico in slavnost pirovanja sploh.

Muropoljska Tri rože bo na prvi pogled zmajala temu in onemu glavo in zbudila nezaupanje. Oblika ni vsakdanja, je praznično izbrana, ne bojte se je, ne sodite na oko, temveč tehtajte na uho! Harmonizacija poglobi pesem in jo ožari z izredno toplim žarom.

Naši ženski zbori so kar zapostavljeni, seveda povsod ne pojo samostojno. Pa je za menjavo barve zelo prav, če se tudi pevke same vežbajo v večglasnem ženskem zboru. Ne le, da s tem pridobi društvo v obče

novi zelo prikupljivo enoto, temveč tudi pevke same se bolj nauče samostojnega pelja; zlasti alte kaj radi zanemarimo in slišemo tja med vladajoči sopran in bahavi tenor. V ženskem zboru imajo prostora za popoln razmah. Zeleznikova *Herzli*, *ponižajte se!* bo v tem oziru izredno prav prišla. Pojte jo vsepovsod!! Na pesem moramo oživljati pri vsaki priliki in jo vračati ljudstvu v primerni okusni obliki. Istemu namenu naj služi prav izvrstna Jobstova *Predica*, ki je po besedilu itak že ponarodela. Dekleta, vam je posvečena, zgrabite jo z vso ljubeznijo, vredna je ljubezni!

Kar sem povedal o Mlinarjevi muropoljski, velja vse dobesedno o Koporčevi harmonizaciji ponarodele *Kdor ima srce*. Pazite pa, da jo boste peli silno, krepko, navdušeno, gorko; v drugem delu kar malo razposajeno.

Upamo, da bodo zbori tudi topot zelo zadovoljni s prilogo in jo bodo do prihodnje vso prepeli!

Iz uredništva in upravnštva.

G. H. Družovič, prof. glasbe v Mariboru, nam je poslal sledeči dostavek k Volaričevemu življenjepisu:

Ko sem okoli l. 1905. začel sestavljati svojo ljudskošolsko »Pesmarico« in sem se moral brigati za primerno tvarino, me je neka primorska učiteljica opozorila, da hrani Volaričeva vdova rokopis ljudskošolske pesmarice, ki jo je nameraval Volarič svoječasno izdati.

Pisal sem ji, in poslala mi je dva zvezka, pripravljena za natis, in sicer eno zbirko ljudskošolskih pesmi, drugo mašnih, namenjeno za šolske maše, vse v dvoglasni priredbi in s primernim predgovorom. Iz ljudskošolske zbirke sem marsikaj uporabil in se nahajajo dotične pesmi v vseh treh delih moje Pesmarice za osnovne šole. Tako so se te pesmi ohranile in niso šle v izgubo.

Za cerkveno pesmarico nisem imel uporabe in sem oba zvezka vrnil vdovi. Mislim pa, da bi bilo v cerkveni zbirki marsikaj uporabljivega n. pr. za Premrlovo Cerkevno ljudsko pesmarico. Škoda bi bila, ko bi se stvar poizgubila. — Gotovo bo ta kratek dodatek tudi donesek k omenjeni razpravi.

Prisrčna hvala za pozornost in prijazni donesek.

Današnje številko je zadržal zakon o avtorski pravici. Zdela se mi je tako važno in tako nujno, da seznanimo zbere z zakonskimi določbami samimi in z odb. ukrepi, ki se zakona tičejo, da sem radi tega brez premisleka in brez očitka pridržal številko za nekaj dni. Upam, da sem storil to v dobro zborom in da te zamude ne bodo šteli

uredništvu v zlo. Naš dični častni član, soustanovitelj in bivši dolgoletni odbornik č. g. kons. svetnik p. H. Sattner je na našo prošnjo sporočil odboru: Podpisani izjavlja, da ne zahteva za izvajanje svojih skladb, bodisi cerkvenih ali svetnih, nobenih taktiem, ker bi to pri našem malem in nebotem narodu le oviralo kulturni napredek.

Enako izjavo je podal za svoje zbirke prof. M. Bajuk, dalje V. Vodopivec in Anton Jobst. Velja pa le za zbere, ki so včlanjeni v Pevski zvezi.

Nekaj stvari mora čakati prihodnje številke. Poročila so pa vedno dobrodošla, ker so vidni dokumenti utripov našega življenja. Zato prosimo, naj prireditelji sami skrbne, da bo vedno navzoč poročevalec, ki prireditvev oceni in sicer z dobre in slabe strani. Laskanje pretirana hvala, dobrikanje vzgaja napuh. Odkrita graja in opozoritev na napake pa je pogoj izboljšanja in napredka. Zato želimo drugega in zavračamo prvo.

Današnje številko smo poslali še vsem naročnikom, tudi onim, ki je še niso plačali. Prosimo pa, da nam zamudniki takoj nakažejo naročnino, ker sicer ne moremo dalje. Prih. številko dobe samo oni, ki bodo nakazali vsaj delno naročnino.

Zbere pozivamo, naj se ozirajo na zakon o avtorskem pravu in naroče priloge, dokler so še v zalogi. Prepisovanje in razmnoževanje je brezpogojno prepovedano.

Pevčeva pesmarica lanskega letnika je došla in jo zbori lahko naroče. Pri naročilu več izvodov dobe zbori primeren popust.